

מיכה

1 דְּבַר־יְהוָה | אֲשֶׁר הָיָה^a אֶל־מִיכָה^b הַמִּרְשָׁתִּי^c בִּימֵי יוֹתָם^d אַחֲזָה^e יְחִזְקִיָּה^f מִלְכֵי יְהוּדָה
 אֲשֶׁר־חָזָה^g עַל־שֹׁמְרוֹן וִירוּשָׁלַם: ² שָׁמְעוּ^a עַמִּים כָּלֶם הַקְשִׁיבִי^b אֶרֶץ וּמְלָאָה^c וְהִי^d
 אֲדֹנִי יְהוָה בָּכֶם לְעַד אֲדֹנִי מֵהִיכַל קִדְשׁוֹ: ³ כִּי־הִנֵּה יְהוָה יֵצֵא^a מִמְּקוֹמוֹ וְיֵרֵד^b וְדָרַךְ^c
 עַל־בְּמוֹתֵי^d אֶרֶץ: ⁴ וְנִמְסּוּ^a הַהָרִים תַּחְתּוֹ וְהָעִמָּקִים יִתְבַּקְּעוּ^b כְּדוֹנָג^c מִפְּנֵי הָאֵשׁ כָּמִים
 מִגְרִים^d בְּמוֹרֵד^e: ⁵ בִּפְשַׁע יַעֲקֹב כָּל־זֹאת וּבַחֲטָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל מִי־פֶשַׁע יַעֲקֹב הָלֹא
 שָׁמְרוֹן וּמִי בְּמוֹת יְהוּדָה הָלֹא יְרוּשָׁלַם: ⁶ וְשִׁמְתִּי^a שֹׁמְרוֹן לְעֵי^b הַשָּׂדֶה לְמִטְעֵי^c כָּרִם
 וְהִגְרַתִּי^d לְגִי אֲבִיָּה וִיסְדִיָּה^e אֲגִלָּה^f: ⁷ וְכָל־פְּסִילֶיהָ^a יִכְתּוּ^b וְכָל־אֲתֹנֶיָּהּ^c יִשְׂרְפוּ^d בָּאֵשׁ
 וְכָל־עֲצָבֶיהָ^e אָשִׁים^f שִׁמְמָה^g כִּי מֵאֲתָנָן^h זֹנָה קִבְּצָהⁱ וְעַד־אֲתָנָן^j זֹנָה יִשׁוּבוּ: ⁸ עַל־זֹאת
 אֶסְפְּדָה^a וְאִילִילָה^b אֵילָכָה^c שִׁילָל^d וְעָרוֹם^e אֶעֱשֶׂה^f מִסְפֹּד^g כַּתְנִים^h וְאֲבָלִיⁱ בְּבָנוֹת יַעֲנֶה^j:
⁹ כִּי אֲנוּשָׁה^a מִכּוֹתֶיהָ^b כִּי־בָאָה^c עַד־יְהוּדָה נִגַּע^d עַד־שַׁעַר עַמִּי עַד־יְרוּשָׁלַם: ¹⁰ בָּגַת^a
 אֶל־תִּגִּידוּ^b בָּכוּ אֶל־תִּבְכוּ^c בְּבֵית לְעֶפְרָה^d עֹפֵר הַתְּפִלְשֵׁתִי^e: ¹¹ עֲבָרִי^a לָכֶם יוֹשֶׁבֶת
 שָׁפִיר^b עָרִיָּה־בִשֶׁת^c לֹא יֵצֵאָהָ^d יוֹשֶׁבֶת צֶאֱנָן^e מִסְפֹּד^f בֵּית הָאֶצֶל^g יִקַּח^h מִכֶּם עֲמֻדָתוֹ: ¹²
 כִּי־חָלָה^a לְטוֹב יוֹשֶׁבֶת מְרוֹת^b כִּי־יֵרֵד^c רֹעַ מֵאֵת יְהוָה לְשַׁעַר יְרוּשָׁלַם: ¹³ רְתֵם^a
 הַמֶּרְכָּבָה^b לְרֶכֶשׁ^c יוֹשֶׁבֶת לְכִישׁ^d רֹאשִׁית חֲטָאת הִיא לְבַת־צִיּוֹן כִּי־בָדַד נִמְצְאוּ פִשְׁעֵי

Chapter 1

- 1 a G10
 b S70 מיכה Micah
 c S70 מורשתי from
 Moresheth
 d S70 יותם Jotham
 e S70 אחז Ahaz
 f S70 יחזקיה Hezekiah
 g G10
 2 a G37
 b H33 קשב give attention
 c S70s1 מלא fullness
 d G20
 3 a G50
 b G10
 c G10
 d כת במותי ק במתי
 4 a N15 מסע melt
 b tD25
 c S70 דונג wax
 d Hp55 נגר run
 e S70 מורד descent
 6 a G14
 b S72 עי heap
 c S77 מטע planting
 d H14 נגר run
 e S75s1 יסוד foundation

- f D24
 7 a S75s1 פסיל idol
 b Hp25 כחת crush
 c S75s1 מתן gift
 d N25
 e S75s1 עצב image
 f G24
 g S72 מתן gift
 h D11
 i S72 מתן gift
 j G25
 8 a G24 ספד lament
 b H24 ילל howl
 c G24
 d שולל כת שולל ק שולל
 barefoot
 e ערום naked
 f G24
 g S70 מספד wailing
 h S75 תן jackal
 i S70 אבל mourning rites
 j S71 יענה <uncertain>
 9 a S71 אנוש incurable
 b S76s1 מכה blow
 c G11
 d G10

- 10 a S70 גת Gath
 b H27
 c G27
 d S70 עפרה Aphrah
 e כת התפלשתי: ק התפלשי
 tD33 פלש roll
 11 a G33
 b S70 שפיר Shaphir
 c S71 עריות nakedness
 d S71 בשת shame
 e G11
 f S70 צאנן Zaanan
 g S72 מספד wailing
 h S70 בית האצל Beth
 Ezel
 i G20
 j S71s0 עמדה standing
 place
 12 a G11 חיל wait
 b S70 מרות Maroth
 c G10
 13 a G32 רתם bind
 b S71 מרכבה chariot
 c S70 רכש span
 d S70 לכיש Lachish
 e N15

יִשְׂרָאֵל: ¹⁴ לָכֵן תִּתְּנִי שְׁלוּחִים ^b עַל מִוֶּרֶשֶׁת גַּת ^c בְּתִי אֲכִיזֵב ^d לְאַכְזֵב ^e לְמַלְכִי יִשְׂרָאֵל:
¹⁵ עַד הִירֶשׁ אַבִּי ^a לָךְ יוֹשֶׁבֶת מַרְשָׁה ^b עַד־עַדְלָם ^c יְבוֹא ^d בְּבוֹד יִשְׂרָאֵל: ¹⁶ קִרְחִי ^a וְגִזִּי ^b
 עַל־בְּנֵי תַעֲנוּגֵי־ךָ ^c הִרְחַבִּי ^d קִרְחַתְךָ ^e בְּנֶשֶׁר ^f בִּי גְלוּ ^g מִמֶּךָ: ^h ס

2 הוּי חֲשִׁבִּי־אֶן וּפְעִלִי ^b רָע עַל־מִשְׁכָּבוֹתָם ^c בְּאֹר הַבֶּקֶר יַעֲשֶׂה ^d בִּי יֶשֶׁל־לֵאלֵ ^e יָדָם:
 וְחִמְדֹּי שְׂדוֹת וְגִזְלוֹ ^b וּבָתִּים וְנִשְׂאוֹ ^c וְעִשְׁקוֹ ^d גָּבַר וּבִיתוֹ וְאִישׁ וְנַחֲלָתוֹ: ³ פ לָכֵן כֹּה
 אָמַר ^a יְהוָה הִנְנִי חֹשֵׁב ^b עַל־הַמִּשְׁפָּחָה הַזֹּאת רַעָה אֲשֶׁר לֹא־תִמְשִׁי ^c מִשָּׁם צִוְּאֶרְתִּיכֶם ^d
 וְלֹא תֵלְכוּ ^e רוּמָה ^f בִּי עַתָּה רַעָה הִיא: ⁴ בָּיוֹם הַהוּא יִשָּׂא ^a עֲלֵיכֶם מִשָּׁל ^b וְנָהָה ^c נְהִי ^d
 נְהִיָּה ^e אָמַר ^f שְׂדוֹד נִשְׁדָּנוּ ^g חֶלֶק עָמִי יִמִּיר ^h אֵיךְ יִמְשִׁי ⁱ לִי לְשׁוֹבֵב ^j שְׂדֵינוּ יִחַלֵּק ^k: ⁵ לָכֵן
 לֹא־יִהְיֶה ^a לָךְ מִשְׁלִיךְ ^b חֶבֶל בְּגוֹרֵל בִּקְהֵל יְהוָה: ⁶ אֶל־תִּטְפוּ ^a יְטִיפוֹן ^b לֹא־יִטְפוּ ^c לְאֵלֶּה
 לֹא יִסַּג ^d בְּלִמּוֹת ^e: ⁷ הָאֲמֹר ^a בֵּית־יַעֲקֹב הִקְצֵר ^b רוּחַ יְהוָה אִם־אֵלֶּה מַעֲלִלִיו ^c הֲלוֹא
 דְּבָרִי יִיטִיבוּ ^d עִם הַיִּשָּׁר הוֹלֵךְ ^e: ⁸ וְאֶתְמוֹל ^a עָמִי לְאוֹיֵב יְקוּמִם ^b מִמּוֹל ^c שְׁלֹמָה ^d אֲדָר ^e
 תִּפְשְׁטוֹן ^f מִעֲבָרִים בָּטַח ^g שׁוּבִי מִלְחָמָה: ⁹ נָשִׁי עָמִי תִגְרֶשׁוֹן ^a מִבֵּית תַּעֲנוּגֶיהָ ^b מֵעַל
 עַלְלֶיהָ ^c תִּקְחוּ ^d הַדָּרִי ^e לְעוֹלָם: ¹⁰ קוּמוּ ^a וּלְכוּ ^b בִּי לֹא־זֹאת הַמְּנוּחָה ^c בַּעֲבוּר־ ^d טְמֵאָה ^e

14 a G23	c G15	e S76 בְּלִמָּה <i>insult</i>
b S75 שְׁלוּחִים <i>act of sending</i>	d G15 עֶשֶׂק <i>oppress</i>	7 a Gp50i
c S70 מוֶרֶשֶׁת גַּת <i>Moresbeth Gath</i>	3 a G10	b G10i קָצַר <i>be short</i>
d S70 אֲכִיזֵב <i>Aczib</i>	b G50	c S75s0 מַעֲלֵל <i>deed</i>
e S70 אֲכִזֵּב <i>deceitful</i>	c H27 מוֹשׁ <i>depart</i>	d H25
15 a H24	d S75s7 צֶוֶר <i>neck</i>	e G50
b S70 מַרְשָׁה <i>Mareshah</i>	e G27	8 a אֶתְמוֹל <i>yesterday</i>
c S70 עַדְלָם <i>Adullam</i>	f רוּמָה <i>haughtiness</i>	b D20
d G20	4 a G20	c S72 מוֹל <i>front</i>
16 a G33 קִרַח <i>make bald</i>	b S70 מִשָּׁל <i>proverb</i>	d S71 שְׁלֹמָה <i>wrapper</i>
b G33 גִּזָּז <i>shear</i>	c G10 נָהָה <i>lament</i>	e S70 אֲדָר <i>might</i>
c S75s3 תַּעֲנוּג <i>comfort</i>	d S70 נְהִי <i>lamentation</i>	f H27 פֶּשֶׁט <i>strip off</i>
d H33 רָחַב <i>be wide</i>	e N10	g S70 בָּטַח <i>trust</i>
e S71s3 קִרְחָה <i>baldness</i>	f G10	9 a D27 גָּרַשׁ <i>drive out</i>
f S70 נֶשֶׁר <i>eagle</i>	g N19	b S75s1 תַּעֲנוּג <i>comfort</i>
g G15	h H20 מוֹר <i>exchange</i>	c S75s1 עוֹלָל <i>child</i>
Chapter 2	i H20 מוֹשׁ <i>depart</i>	d G27
1 a G57	j S70 שׁוֹבֵב <i>apostate</i>	e S70s4 הָדָר <i>ornament</i>
b G57	k D20	10 a G37
c S75s5 מִשְׁכָּב <i>couch</i>	5 a G20	b G37
d G25s1	b H50	c S71 מְנוּחָה <i>resting place</i>
e S72 אֵל <i>power</i>	6 a H27 נָטַף <i>drop</i>	d S72 עֲבוּר <i>way</i>
2 a G15 חִמָּה <i>desire</i>	b H25 נָטַף <i>drop</i>	e G11
b G15 גִּזַּל <i>tear away</i>	c H25 נָטַף <i>drop</i>	
	d N20 סוּג <i>turn</i>	

תִּחְבֵּל^f וְחִבֵּל^g נִמְרָץ^h: ¹¹ לֹא-אִישׁ הַלֵּךְ^b רֹחַ וְשֶׁקֶר כִּזְבִּי^c אֶטֶף^d לִךְ לִיזֵן וְלִשְׁכַּר^e וְהָיָה^f
מִטִּיף^g הָעַם הַזֶּה: ¹² אָסֹף אֶאֱסֹף^a יַעֲקֹב בְּלֶךְ קִבְץ אֶקְבֹּץ^b שְׂאֲרֵית יִשְׂרָאֵל יַחַד^c
אֲשִׁימְנוּ^d כְּצֹאן בְּצֹרֶה^e כְּעֶדֶר^f בְּתוֹךְ הַדְּבָרוֹ^g תַּהֲיִמְנָה^h מֵאָדָם: ¹³ עָלָה^a הַפִּרְץ^b
לִפְנֵיהֶם פָּרְצוּ^c וַיַּעֲבְרוּ^d שָׁעַר וַיִּצְאוּ^e בּוֹ וַיַּעֲבֹר^f מִלִּפְנֵיהֶם וַיְהִי הָבָרָאשִׁם: פ

3 וַאֲמַר^a שְׁמָעוּ-נָא רְאִישֵׁי יַעֲקֹב וּקְצִינֵי^c בֵּית יִשְׂרָאֵל הֲלֹא לָכֶם לָדַעַת^d אֶת-הַמִּשְׁפָּט:
² שְׁנֵאִי^a טוֹב וְאֶהְיֶיב רַע^b גְּזֹלִי^c עוֹרֵם מֵעֲלֵיהֶם וּשְׂאֲרָם^e מֵעַל עֲצֻמוֹתָם: ³ וְאֲשֶׁר
אָכְלוּ^a שְׂאֵר^b עַמִּי וְעוֹרֵם מֵעֲלֵיהֶם הַפְּשִׁיטוּ^c וְאֶת-עֲצֻמֹּתֵיהֶם פָּצְחוּ^d וּפָרְשׁוּ^e כַּאֲשֶׁר
בַּסִּיר^f וּכְבָּשָׁר בְּתוֹךְ קִלְחָת^g: ⁴ אִזּוּ יִזְעֲקוּ^a אֶל-יְהוָה וְלֹא יַעֲנֶה^b אוֹתָם וַיִּסְתָּר^c פָּנָיו מֵהֶם
בָּעֵת הַהִיא כַּאֲשֶׁר הִרְעוּ^d מֵעֲלֵיהֶם^e: פ ⁵ כֹּה אָמַר^a יְהוָה עַל-הַנְּבִיאִים הַמְתַּעֲבִים^b
אֶת-עַמִּי הַנִּשְׁכִּים^c בְּשִׁנְיָהֶם וְקִרְאוּ^d שָׁלוֹם וְאֲשֶׁר לֹא-יִתְּנוּ^e עַל-פִּיהֶם וְקִדְשׁוּ^f עַלְיוֹ
מִלְחָמָה: ⁶ לֵכֵן לִילָה לָכֶם מַחְזֹזִין^a וְחִשְׁכָּה^b לָכֶם מִקְסָם^c וּבֹאֶה^d הַשֶּׁמֶשׁ עַל-הַנְּבִיאִים
וְקִדְרָם^e עֲלֵיהֶם הַיּוֹם: ⁷ וּבִשְׁוֵי^a הַחֲזִים^b וְחִפְרוּ^c הַקְּסָמִים^d וְעָטוּ^e עַל-שִׁפְם^f כָּלֵם כִּי אֵין
מַעֲנֶה^g אֱלֹהִים: ⁸ וְאוֹלָם^a אֲנֹכִי מִלְּאֲתִי^b כֹּחַ אֶת-רוּחַ יְהוָה וּמִשְׁפָּט וּגְבוּרָה לְהַגִּיד^c
לִיעֲקֹב פִּשְׁעוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל חַטָּאתוֹ: ס ⁹ שְׁמָעוּ-נָא זֹאת רְאִישֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וּקְצִינֵי^b בֵּית
יִשְׂרָאֵל הַמְתַּעֲבִים^c מִשְׁפָּט וְאֶת כָּל-הַיִּשְׁרָה יַעֲקֹבוֹ^d: ¹⁰ בָּנָה^a צִיּוֹן בְּדָמִים וִירוּשָׁלַם

f D21 חבל <i>be corrupt</i>	Chapter 3	d G15
g S70 חָבַל <i>destruction</i>	1 a Gr24	e G20
h S70 מָרַץ <i>hurt</i>	b G37	f D15
11 a לוֹ <i>if only</i>	c S77 קָצִין <i>chief</i>	6 a S70 חֲזֹזִין <i>vision</i>
b G52	d G65	b G11 חָשֵׁךְ <i>be dark</i>
c D10 כִּזְבִּי <i>lie</i>	2 a G57	c G65 קָסַם <i>practice</i>
d H24 נָטַף <i>drop</i>	b G57	<i>divination</i>
e S70 שָׁכַר <i>strong drink</i>	c בַּת רַעָה קָרַעַ	d G11
f G10	d G57 גֹּל <i>tear away</i>	e G10 קָדַר <i>be dark</i>
g S72 נָטַף <i>drop</i>	e S70s5 שָׂאֵר <i>body</i>	7 a G15
12 a G24	3 a G15	b S75 חֹזֶה <i>seer</i>
b D24	b S72 שָׂאֵר <i>body</i>	c G15 חָפַר <i>be ashamed</i>
c יָחַד <i>gathering</i>	c H15 פָּשַׁט <i>strip off</i>	d S75 קָסַם <i>practice</i>
d G24s0	d D15 פָּצַח <i>scatter</i>	<i>divination</i>
e S71 בְּצֹרֶה	e G15	e G15 עָטָה <i>cover</i>
<uncertain>	f S70 סִיר <i>pot</i>	f S70 שִׁפָּם <i>moustache</i>
f S70 עֶדֶר <i>flock</i>	g S71 קִלְחָת <i>cauldron</i>	g S72 מַעֲנֶה <i>answer</i>
g S70s0 דֹּבָר <i>pasture</i>	4 a G25	8 a אוֹלָם <i>but</i>
h H26 הוֹם <i>stir</i>	b G20	b G14
13 a G10	c H20	c H65
b S70 פָּרַץ <i>break</i>	d H15	9 a G37
c G15 פָּרַץ <i>break</i>	e S75s5 מַעֲלָל <i>deed</i>	b S77 קָצִין <i>chief</i>
d Gr25	5 a G10	c D55 תָּעַב <i>be abhorrent</i>
e Gr25	b H55	d D25 עָקַשׁ <i>crook</i>
f Gr20	c G55 נָשַׁךְ <i>bite</i>	10 a G50

בְּעוֹלָה^b: 11 רָאִשִּׁיהָ | בְּשַׁחַד^a יִשְׁפֹּטוּ^b וְכִהְיֶהָ בְּמַחֲרִיר^c יוֹרוּ^d וְנִבְיָאֶיהָ בְּכֶסֶף יִקְסְמוּ^e
וְעַל־יְהוָה יִשְׁעֲנּוּ^f לֹא־מֶרֶס^g הֲלֹא יְהוָה בְּקִרְבָּנוּ לֹא־תָבוֹא^h עָלֵינוּ רָעָה: 12 לָכֵן בְּגִלְלָתָם^a
צִיּוֹן שָׁדָה תִּחְרַשׁ^b וִירוּשָׁלַם עֵינֶיךָ^c תִּהְיֶה^d וְהָרַר הַבָּיִת לְבִמּוֹת יַעֲר: פ

4 וְהִיָּה^a | בְּאַחֲרִית הַיָּמִים יְהִיָּה^b הָרַר בֵּית־יְהוָה נָכוֹן^c בְּרָאשׁ הַהָרִים וְנִשְׂאָה^d הוּא
מִגְבָּעוֹת וְנִהְרֹוּ עָלָיו עַמִּים: 2 וְהִלְכוּ^a גּוֹיִם רַבִּים וְאָמְרוּ^b לָכוּ^c | וְנַעֲלָה^d אֶל־הַר־יְהוָה
וְאֶל־בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּזְרְנוּ^e מִדְּרָכָיו וְנִלְכְּהָ^f בְּאַרְחֻתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא^g תּוֹרָה וְדִבְרֵי־יְהוָה
מִירוּשָׁלַם: 3 וְשִׁפֹּט^a בֵּין עַמִּים רַבִּים וְהוֹכִיחַ^b לְגוֹיִם עֲצָמִים^c עַד־רָחוֹק וְכִתְּתוּ^d
חֲרֻבֵּיהֶם לְאֹתִים^e וְחֲנִיתֵיהֶם^f לְמִזְמוֹת^g לֹא־יִשְׁאָוּ^h גּוֹי אֶל־גּוֹי חָרָב וְלֹא־יִלְמְדוּןⁱ עוֹד
מִלְחָמָה: 4 וַיֵּשְׁבוּ^a אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ^b וְאִין מִחֲרִיד^c כִּי־פִי יְהוָה צָבָאוֹת
דִּבֶּר^d: 5 כִּי כָל־הָעַמִּים יִלְכוּ^a אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו וְאֶנְחֲנוּ גִלְדָּ^b בְּשֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם
וָעַד: פ 6 בַּיּוֹם הַהוּא נֹאֲם־יְהוָה אֶסְפֶּה^a הַצִּלְעָה^b וְהַנִּדְחָה אֶקְבְּצָה^c וְאֲשֶׁר הִרְעֵתִי^d:
7 וְשִׁמְתִּי^a אֶת־הַצִּלְעָה^b לְשֹׂאֲרֵית וְהַנִּהְלָאָה^c לְגוֹי עָצוֹם^d וּמִלְדָּ^e יְהוָה עָלֶיהֶם בְּהָר צִיּוֹן
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: פ 8 וְאַתָּה מִגְדַּל־עֵדֶר^a עֲפָל^b בַּת־צִיּוֹן עַד־יָד תֵּאֲתָה^c וּבָאָה^d
הַמְּשֻׁלָּה^e הָרִאשׁוֹנָה מִמְּלֻכַת לְבַת־ירוּשָׁלַם: 9 עֲתָה לָמָּה תִּרְעִי^a רַעֲב^b הַמִּלְדָּ אִין־בֶּדֶךְ
אֶם־יוֹעֵצְךָ אֲבָד^c כִּי־הִחְזִיקְךָ^d חֵיל^e כִּי־וִלְדָה: 10 חוֹלִי^a וְגַחִי^b בַּת־צִיּוֹן כִּי־וִלְדָה כִּי־עַתָּה^c

b S71 עוֹלָה wickedness	d G29	c D24
11 a S70 שַׁחַד present	e H20s9 ירה teach	d H14
b G25	f G29	7 a G14
c S70 מחיר price	g G21	b S71 צלע limp
d H25 ירה teach	3 a G10	c S71 הלא <uncertain>
e G25 קסם practice	b H10	d S70 עצום mighty
divination	c S75 עצום mighty	e G10
f N25 שֶׁעַן lean	d D15 כחת crush	8 a S70 מִגְדַּל עֵדֶר Migdal
g G65	e S75 אֵת ploughshare	Eder
h G21	f S76s5 חֲנִית spear	b S70 עֲפָל Ophel
12 a S70s7 גִּלְלָ matter	g S76 מִזְמָרָה	c G21 אתה come
b N21 חרש plough	pruning-knife	d G51
c S75 עֵי heap	h G25	e S71 מְשֻׁלָּה dominion
d G21	i G25	f S73 מְמֻלְכַת kingdom
Chapter 4	4 a G15	9 a H23 רוע shout
1 a G10	b S71s0 תֵּאֲנָה fig	b S70 רַעֲב shouting
b G20	c H50 חרד tremble	c G10
c N50	d D10	d H10s3
d N50	5 a G25	e S70 חֵיל labour pains
e G15 נהר stream	b G29	10 a G33 חֵיל have labour
2 a G15	c S70 עַד future	pain, to cry
b G15	6 a G24	b G33 גִּיח burst forth
c G37	b S71 צלע limp	

תִּצְאִי^c מִקְרִיָּה^d וְשִׁכַּנְתִּי^e בַּשָּׂדֶה וּבָאתִי^f עַד־בֶּבֶל שָׁם תִּנְצְלִי^g שָׁם יִגְאָלְךָ^h יְהוָה מִכָּף אִיבֶיךָⁱ: ¹¹ וְעַתָּה נֹאסְפוּ^a עָלֶיךָ גּוֹיִם רַבִּים הָאֻמִּים^b תִּחַנְּךָ^c וְתַחֲזִי^d בְּצִיּוֹן עֵינֵינוּ:
¹² וְהָמָּה לֹא יָדְעוּ^a מַחֲשָׁבוֹת^b יְהוָה וְלֹא הִבִּינוּ^c עֲצָתוֹ כִּי קִבְּצָם^d כְּעֹמִיר^e גִּרְנָה^f:
¹³ קוֹמִי וְדוּשִׁי^b בַּת־צִיּוֹן כִּי־קִרְנָךְ אֲשִׁים^c בְּרָזֶל וּפִרְסֹתֶיךָ^d אֲשִׁים^e נְחוֹשֶׁה^f וְהִדְקוֹת^g עַמִּים רַבִּים וְהִחְרַמְתִּי^h לִיהוָה בְּצַעֲמִיⁱ וְחִילָם לְאֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ: ¹⁴ עַתָּה תִתְגַּדְּדִי^a בַּת־גְּדוּד^b מִצּוֹר^c שָׁם^d עָלִינוּ בַּשֶּׁבֶט יָבוּ^e עַל־הַלְחִי^f אֶת שִׁפְט יִשְׂרָאֵל: ס

5 וְאַתָּה בֵּית־לָחֶם^a אֶפְרַתָּה^b צָעִיר^c לַהֲיוֹת^d בְּאַלְפֵי יְהוּדָה מִמֶּךָ לִי יֵצֵא^f לַהֲיוֹת^g מוֹשֵׁל בְּיִשְׂרָאֵל וּמוֹצֵאתִי^h מִקֶּדֶם מִימֵי עוֹלָם: ² לָכֵן יִתְּנֶם^a עַד־עַתָּה יוֹלֶדֶה יוֹלֶדֶה^b וַיֵּתֶר אֶחָיו יִשׁוּבוּן^c עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ³ וְעַמֶּד^a וְרַעָה^b בָּעָז יְהוָה בְּגֹאֲזוֹן^c שָׁם יְהוָה אֱלֹהָיו וַיִּשְׁבּוּ^d כִּי־עַתָּה יִגְדֹּל^e עַד־אֶפְסֵי־אָרֶץ: ⁴ וְהָיָה^a זֶה שָׁלוֹם אֲשׁוּרִי כִי־יָבוֹא^b בְּאַרְצֵנוּ וְכִי יִדְרֹךְ^c בְּאַרְמְנֵתֵינוּ^d וְהִקְמֵנוּ^e עָלָיו שִׁבְעָה רָעִים וּשְׁמֹנֶה נְסִיכֵי אָדָם: ⁵ וְרָעוּ^a אֶת־אָרֶץ אֲשׁוּרִי בַחֲרָב וְאֶת־אָרֶץ נִמְרֹד^b בַּפְתָּחֶיהָ וְהִצִּיל^c מֵאֲשׁוּרִי כִי־יָבוֹא^d בְּאַרְצֵנוּ וְכִי יִדְרֹךְ^e בְּגִבּוֹלָנוּ: ס ⁶ וְהָיָה^a שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּטֹל^b מֵאֶת יְהוָה כְּרִבִּיבִים^c עַל־יַעֲשֹׁב^d אֲשֶׁר לֹא־יִקְוֶה^e לְאִישׁ וְלֹא יִחַל^f לְבָנִי אָדָם: ⁷ וְהָיָה^a שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּאֶרֶיֶל^b בְּבִהְמוֹת יַעַר כְּכַפִּיר^c בְּעֵדְרֵי־צֹאן אֲשֶׁר אִם עֲבָרָה^d וְרָמַס^e וְטָרַף^f וְאֵין

c G23	14 a tD23 גָּדַד <i>gather</i>	4 a G10
d S71 קְרִיָּה <i>town</i>	b S70 גְּדוּד <i>band</i>	b G20
e G13	c S70 מְצוֹר <i>siege</i>	c G20
f G13	d G10	d S75s9 אֶרְמוֹן <i>dwelling</i>
g N23	e H25	<i>tower</i>
h G20s3	f S70 לָחִי <i>jaw</i>	e H19
11 a N15	Chapter 5	f S77 נָסִיד <i>leader</i>
b G55	1 a S70 בֵּית לָחֶם <i>Bethlehem</i>	5 a G15 רָעַע <i>break</i>
c G21 חֲנָף <i>alienate</i>	b S71 אֶפְרַתָּה <i>Ephrathah</i>	b S70 נִמְרֹד <i>Nimrod</i>
d G21	c S70 צָעִיר <i>little</i>	c H10
12 a G15	d G65	d G20
b S78 מַחְשָׁבָה <i>thought</i>	e S77 אֶלֶף <i>group of</i>	e G20
c H15	<i>thousand</i>	6 a G10
d D10s5	f G20	b S70 טֵל <i>dew</i>
e S70 עֹמִיר <i>grass</i>	g G65	c S75 רְבִיבִים <i>rain</i>
f S71 גֶּרֶן <i>threshing-floor</i>	h S76s0 מוֹצְאָה <i>origin</i>	d S70 יַעֲשֹׁב <i>herb</i>
13 a G33	2 a G20s5	e D20 קוּה <i>wait for</i>
b G33 דוּשׁ <i>tread on</i>	b G11	f D20 יַחַל <i>wait, to hope</i>
c G24	c G25	7 a G10
d S76s3 פְּרָסָה <i>hoof</i>	3 a G10	b S70 אֶרֶיֶל <i>lion</i>
e G24	b G10	c S70 כַּפִּיר <i>young lion</i>
f S71 נְחוֹשֶׁה <i>bronze</i>	c S72 גָּאוֹן <i>height</i>	d S77 עֵדֶר <i>flock</i>
g H13 דָּקַק <i>crush</i>	d G15	e G10
h H14	e G20	f G10 רָמַס <i>trample</i>
i S70s5 בָּצַע <i>profit</i>	f S77 אָפַס <i>end</i>	g G10 טָרַף <i>tear</i>

מִצִּילָהּ: ⁸ תָּרַם ^a יָדָהּ עַל-צָרֶיהָ וְכָל-אִבְיָהָ יִכְרֹתוּ: ^b פ ⁹ וְהָיָה ^a בַּיּוֹם-הַהוּא נֹאֵם-יְהוָה
וְהִכְרַתִּי ^b סוּסֶיהָ מִקֶּרֶבָּהּ וְהִאֲבֹדְתִי ^c מִרְכַּבְתֶּיהָ: ^d ¹⁰ וְהִכְרַתִּי ^a עָרֵי אֲרָצָהּ וְהִרְסֹתִי ^b
כָּל-מִבְצָרֶיהָ: ^c ¹¹ וְהִכְרַתִּי ^a כְּשָׁפִים ^b מִיָּדָהּ וּמַעֲוֹנָנִים ^c לֹא יִהְיוּ-לָהּ: ^d ¹² וְהִכְרַתִּי ^a פְּסִילֶיהָ ^b
וּמַצְבּוֹתֶיהָ ^c מִקֶּרֶבָּהּ וְלֹא-תִשְׁתַּחֲוֶה ^d עוֹד לְמַעֲשֵׂה יָדָיָהּ: ¹³ וְנִתְּשֹׁתִי ^a אֲשִׁירֶיהָ ^b מִקֶּרֶבָּהּ
וְהִשְׁמַדְתִּי ^c עָרֶיהָ: ¹⁴ וְעָשִׂיתִי ^a בָּאָף וּבַחֲמָה נִקָּם ^b אֶת-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ: ^c ס

6 שָׁמְעוּ-^a נָא אֶת אֲשֶׁר-יְהוָה אָמַר ^b קוֹם ^c רִיב ^d אֶת-הָהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה ^e הַגְּבָעוֹת קוֹלָהּ:
² שָׁמְעוּ ^a הָרִים אֶת-רִיב יְהוָה וְהֵאֲתִנּוּ ^b מִסְדֵּי ^c אָרֶץ כִּי רִיב לִיהוָה עִם-עַמּוֹ
וְעַם-יִשְׂרָאֵל יִתְנַכַּח: ^d ³ עַמִּי מִה-עָשִׂיתִי ^a לָהּ וּמִה הִלַּאתִיָּהּ ^b עֲנֶה ^c בִּי: ⁴ כִּי הֶעֱלִיתִיָּהּ ^a
מֵאָרֶץ מִצְרַיִם וּמִבֵּית עֲבָדִים פָּדִיתִיָּהּ ^b וְאֶשְׁלַח ^c לְפָנֶיהָ אֶת-מֹשֶׁה אֶהְרֹן וּמִרְיָם: ^d ⁵ עַמִּי
זָכַר-^a נָא מִה-יָעֵץ ^b בָּלָק ^c מֶלֶךְ מוֹאָב וּמִה-עָנָה ^d אֶתוֹ בְּלֹעַם בֶּן-בְּעוֹר ^e מִן-הַשָּׁטִיִּם ^f
עַד-הַגִּלְגָּל ^g לְמַעַן דַּעַת ^h צְדָקוֹת יְהוָה: ⁶ בְּמַה אֶקְדָּם ^a יְהוָה אֲכַף ^b לֵאלֹהֵי מָרוֹם
הָאֶקְדָּמְנוּ ^c בְּעוֹלוֹת בַּעֲגָלִים ^d בְּגֵי שָׁנָה: ⁷ הִירָצָה ^a יְהוָה בְּאַלְפֵי אֵילִים בְּרַבְבוֹת ^b
נְחָלֵי-שֶׁמֶן הָאֲתִן ^c בְּכוֹרֵי פִשְׁעֵי פָרִי בִטְנֵי חֲטָאת נִפְשֵׁי: ⁸ הִגִּיד ^a לָהּ אָדָם מִה-טוֹב
וּמִה-יְהוָה דּוֹרָשׁ ^b מִמֶּךָ כִּי אִם-עֲשׂוֹת ^c מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת ^d חֶסֶד וְהַצָּנֵעַ ^e לִכְתּוֹב ^f עַם-אֱלֹהֶיהָ:
פ ⁹ קוֹל יְהוָה לָעִיר יִקְרָא ^a וְתוֹשִׁיָּהּ ^b יִרְאֶה ^c שִׁמְךָ שָׁמְעוּ ^d מִטָּה וּמִי יַעֲדָהּ: ^e ¹⁰ עוֹד

h H50	b S70 נָקָם <i>vengeance</i>	e S70 בְּעוֹר <i>Beor</i>
8 a G21	c G15	f S70 שָׁטִיִּם <i>Shittim</i>
b N25	Chapter 6	g S70 גִּלְגָּל <i>Gilgal</i>
9 a G10	1 a G37	h G65
b H14	b G50	6 a D24 קֵדָם <i>be in front</i>
c H14	c G32	b N24 כָּפַף <i>bend</i>
d S76s2 מִרְכַּבָּה <i>chariot</i>	d G32	c D24s0i קֵדָם <i>be in front</i>
10 a H14	e G26	d S75 עֶגֶל <i>bull</i>
b G14 הָרַס <i>tear down</i>	2 a G37	7 a G20i רָצָה <i>like</i>
c S75s2 מִבְצָר <i>fortification</i>	b S75 אֵיתָן <i>ever-flowing</i>	b S78 רֶבֶבָה <i>multitude</i>
11 a H14	c S77 מוֹסֵד <i>foundation</i>	c G24i
b S75 כְּשָׁף <i>sorcery</i>	d tD20	8 a H10
c S75 עָנָן <i>appear</i>	3 a G14	b G50
d G25	b H14s2 לָאָה <i>be weary</i>	c G65
12 a H14	c G32	d S73 אָהָבָה <i>love</i>
b S75s2 פְּסִיל <i>idol</i>	4 a H14s2	e צָנֹעַ <i>be cautious</i>
c S76s2 מַצְבָּה <i>massebe</i>	b G14s2	f G65
d Št22	c Gr24	9 a G20
13 a G14 נִתְּשׁ <i>root out</i>	d S71 מִרְיָם <i>Miriam</i>	b S71 תּוֹשִׁיָּה <i>effect</i>
b S76s2 אֲשֶׁרָה <i>asherah</i>	5 a G32	c G20
c H14	b G10	d G37
14 a G14	c S70 בָּלָק <i>Balak</i>	e G10s1 יָעַד <i>appoint</i>
	d G10	

הָאֵשׁ^a בֵּית רָשָׁע אֲצִרוֹת רָשָׁע^b וְאִי־פֶתֶר^c רָזוֹן^d זְעוּמָה^e: ¹¹ הָאֶזְכָּה^a בְּמֵאֲזִי^b רָשָׁע^c
וּבְכִיסִּים^d אֲבָגִי מִרְמָה^e: ¹² אֲשֶׁר עֲשִׂיָּהָ^a מְלֹא^b חֲמָס וְיִשְׁבִּיָּה דְבָרוֹ^c שֶׁקֶר וּלְשׁוֹנָם
רְמִיָּה^d בְּפִיהֶם: ¹³ וְגַם־אֲנִי הִחֲלִיתִי^a הַכּוֹתֶךְ^b הַשָּׁמַיִם^c עַל־חַטָּאתָךְ: ¹⁴ אַתָּה תֹאכֵל^a
וְלֹא תִשָּׁבַע^b וְיִשְׁחָדֶךָ^c בְּקִרְבֶּךָ וְתִסָּגֵד^d וְלֹא תִפְלִיט^e וְאֲשֶׁר תִּפְלֹט^f לַחֲרָב אֶתָּן^g: ¹⁵ אַתָּה
תִּזְרַע^a וְלֹא תִקְצֹר^b אַתָּה תִדְרֹךְ^c־זֵית^d וְלֹא־תִסּוֹדֶךָ^e שֶׁמֶן וְתִירוֹשׁ^f וְלֹא תִשְׁתֶּה^g־יַיִן:
¹⁶ וְיִשְׁתַּמְרָא^a חֲקוֹת עֲמֹרִי^b וְכָל־מַעֲשֵׂה בֵית־אֲחָאָב וְתִלְכוּ^c בְּמַעֲצוֹתָם^d לְמַעַן תִּתִּי^e אֶתָּךְ
לְשִׁמָּה^f וְיִשְׁבִּיָּה לְשִׁרְקָה^g וְחִרְפַת עַמִּי תִשָּׂאוּ^h: פ

7 אֶלְלִי^a לִי כִי הָיִיתִי^b בְּאֶסְפִּי־קִיץ^c בְּעִלְלָת^d בָּצִיר^e אֵין־אֲשָׁכּוֹל^g לֶאֱכֹל^h בְּבוֹרָהⁱ
אוֹתָהּ^j נִפְשִׁי: ² אֲבָד־חֲסִיד^a מִן־הָאָרֶץ וְיִשָּׁר בְּאָדָם אֵין כָּלֵם לְדָמִים יֶאֱרָבוּ^c אִישׁ
אֶת־אֲחִיהוּ יִצְוֹדוּ^d חֲרָם^e: ³ עַל־הֶרֶע כָּפִים לְהִיטִיב^a הָשָׁר שְׂאֵל^b וְהַשְׁפֹּט בְּשָׁלוֹם^c
וְהַגְדוֹל דְּבָר^d הַזֶּה נִפְשׁוֹ הוּא וְיַעֲבֹתוּהָ^f: ⁴ טוֹבָם בְּחֹדֶק^a יִשָּׁר מִמְּסוּכָה^b יוֹם מִצְפִּיָּךְ^c
פְּקַדְתָּךְ^d בָּאָה^e עֲתָה תִהְיֶה^f מְבוֹכָתָם^g: ⁵ אֶל־תִּאֲמִינוּ^a בְּרָע אֶל־תִּבְטְחוּ^b בְּאֵלוֹף^c
מִשְׁכַּבְתָּ חִיקְךָ^d שְׁמֹר^e פֶּתַח־פִּיךָ: ⁶ כִּי־בֶן מִנְבֵּל^a אָב בֶּת קָמָה^b בְּאִמָּה כָּלָה^c

10 a S70i אֵש existence
b S70 רָשָׁע guilt
c S73 אֶפְהָ ephah
d S70 רָזוֹן emaciation
e Gp51 זַעַם curse

11 a G24i זָכָה be clean
b S77 מֵאֲזִינִים balances
c S70 רָשָׁע guilt
d S72 בֵּיס bag
e S71 מִרְמָה deceit
12 a S75s1 עָשִׁיר rich
b G15
c D15
d S71 רְמִיָּה deceit

13 a H14
b H65s2
c H60

14 a G22
b G22
c S70s2 יִשַּׁח
<uncertain>
d H22 סוּג turn
e H22 פִּלֵּט escape
f D22 פִּלֵּט escape
g G24

15 a G22

b G22 קִצְר harvest
c G22
d S70 זֵית olive
e G22 סוּךְ anoint
f S70 תִּירוֹשׁ wine

g G22
16 a tD20
b S70 עֲמֹרִי Omri
c Gr27
d S76s5 מוֹעֲצָה counsel
e G65s4
f S71 שִׁמָּה destruction
g S71 שִׁרְקָה whistling
h G27

Chapter 7

1 a אֶלְלִי alas
b G14
c S77 אֶסַף gathering
d S70 קִיץ summer
e S78 עִלְלוֹת gleaning
f S70 בָּצִיר vintage
g S70 אֲשָׁכּוֹל grape
h G65
i S71 בְּבוֹרָה early fig
j D11 אוֹהָה wish
2 a G10

b S70 חֲסִיד loyal
c G25 אֶרֶב lie in ambush
d G25 צוּד hunt
e S70 חֲרָם net
3 a H65
b G50
c S70 שָׁלוֹם reward
d G50
e S73 הִנָּה desire
f Dr25s1 עֲבַת pervert
4 a S70 חֹדֶק nightshade
b S71 מְסוּכָה hedge
c S75s2 צַפָּה look out
d S71s2 פְּקֻדָּה commission
e G11
f G21
g S71s5 מְבוֹכָה confusion
5 a H27
b G27
c S70 אֵלוֹף familiar
d S70s2 חִיק lap
e G32
6 a D50 נָבַל wither
b G51
c S71 כָּלָה bride

בְּחִמְתָּהּ^d אִבִּי אִישׁ אֲנֹשִׁי בֵּיתוֹ: ⁷ וְאֲנִי בִיהוֹה אֶצְפָּה^a אוֹחִילָהּ^b לְאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל^c יִשְׁמַעְנִי^d
אֱלֹהֵי: ⁸ אֶל־תִּשְׁמָחִי^a אִבְּתִי לִי כִי נִפְלֵתִי^b קָמְתִי^c כִּי־אֲשַׁב^d בַּחֹשֶׁךְ יְהוֹה אֲזֹר לִי: ס
⁹ זַעַף^a יְהוֹה אֶשָּׂא^b כִּי חָטָאתִי לֹא עַד אֲשֶׁר יָרִיב^d רִיבִי וְעָשָׂה^e מִשְׁפָּטִי יוֹצִיאֵנִי^f לְאֹזֶר
אֲרָה⁸ בְּצִדְקָתוֹ: ¹⁰ וְתָרָא^a אִבְּתִי וְתִכְסֶּה^b בּוֹשָׁה^c הָאִמְרָה^d אֵלַי אִינִי^e יְהוֹה אֱלֹהֶיךָ
עֵינַי תִּרְאֶינָה^f בָּהּ עֲתָה תִּהְיֶה⁸ לְמִרְמָס^h בְּטִיטִיⁱ חוֹצוֹת: ¹¹ יוֹם לִבְנוֹת^a גְּדִידֶיךָ^b יוֹם
הֵהוּא יִרְחַק־חֶק: ¹² יוֹם הוּא וְעָדֶיךָ יָבוֹא^a לְמָנִי אֲשׁוּר וְעָרִי מְצוֹר^b וּלְמָנִי מְצוֹר^c
וְעַד־נָהָר וַיָּם מִיָּם וְהָרָהּ¹³ וְהִיתָה^a הָאָרֶץ לְשִׁמְמָה עַל־יִשְׁבִּיָּהּ מִפְּרִי מַעֲלָלֶיהֶם^b: ס
¹⁴ רָעָה^a עַמְּךָ בְּשִׁבְטֶךָ צֶאן נִחְלָתְךָ שִׁכְנֵי^b לְבָדָד^c יַעַר בְּתוֹךְ כְּרִמָּל^d יָרְעוּ^e בָּשֶׁן וְגִלְעָד
כִּימֵי עוֹלָם: ¹⁵ כִּימֵי צִאתְךָ^a מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ^b נִפְלְאוֹת: ¹⁶ יִרְאֵנוּ^a גּוֹיִם וַיִּבְשׁוּ^b מִכָּל
גְּבוּרָתָם יִשְׁיִמוּ^c יָד עַל־פֶּה אֲזִינֵיהֶם תַּחֲרֹשְׁנָה^d: ¹⁷ יִלְחָכוּ^a עַפְרַי בְּנִחָשׁ^b כּוֹחֲלֵי אֶרֶץ
יִרְגְּזוּ^d מִמִּסְגָּרֵתֵיהֶם^e אֶל־יְהוֹה אֱלֹהֵינוּ יִפְחָדוּ^f וַיִּרְאוּ⁸ מִמֶּךָ: ¹⁸ מִי־אֵל כְּמוֹךָ נִשְׂא^a עוֹן
וְעִבְרָ^b עַל־פֶּשַׁע לְשֹׂאֲרֵית נִחְלָתוֹ לֹא־הִחְזִיק^c לַעֲד^d אֲפֹ כִי־חָפֵץ^e חֶסֶד הוּא: ¹⁹ יִשׁוּב^a
יִרְחֲמֵנוּ^b יִכְבֹּשׁ^c עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתִשְׁלִיךְ^d בְּמִצְלוֹת^e יָם כָּל־חַטְאוֹתָם: ²⁰ תִּתֵּן^a אֶמֶת לִיעֲקֹב
חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ^b לְאַבְתֵּינוּ כִּימֵי קֹדֶם:

d S71s1	f G26	c G25
mother-in-law	g G21	d G26 חרש be deaf
7 a D24 צפה look out	h S70 מרמס trampled	17 a D25 לחך eat
b H24 יחל wait, to hope	land	b S70 נחש serpent
c S70s4 ישע help	i S72 טיט clay	c S77 זחל glide away
d G20s4	11 a G65	d G25 רגז quake
8 a G23	b S75s3 גדר wall	e S76s5 מסגרת bulwark
b G14	c G20	f G25 פחד tremble
c G14	12 a G20	g G25
d G24	b S70 מצור Egypt	18 a G50
9 a S72 זעף rage	c S70 מצור Egypt	b G50
b G24	13 a G11	c H10
c G14	b S75s5 מעלל deed	d S70 עד future
d G20	14 a G32	e G50
e G10	b G52	19 a G20
f H20s4	c S70 בודד alone	b D20s9 רחם have
g G24	d S70 כרמל orchard	compassion
10 a G21	e G25	c G20 כבש subdue
b D21s1	15 a G65s2	d H22
c S71 בושה shame	b H24s0	e S76 מצולה depth
d G51	16 a G25	20 a G22
e אי where	b G25	b N12